

Be3Ne3Lux1

De confederatie der Lage Landen

België, Nederland en Luxemburg koersen aan op een gezamenlijke roulerende zetel in het IMF-bestuur, zo was het nieuws vorige week. Dat is een opmerkelijke ontwikkeling. Tijdens het bewind van Jan Peter Balkenende viel toch vooral de Hollandse Alleingang op, los van de Benelux-partners. Balkenende was apert trots onder de vleugels van Sarkozy zo nu en dan aan te mogen schuiven bij de G20-vergaderingen. Is er met de recente toenadering tot de andere Benelux-landen sprake van een koerswijziging? En zouden de drie naties van de Lage Landen elkaar wellicht nog meer te bieden hebben? Op het gebied van bestuurlijke hervorming bijvoorbeeld? Een confederatie van der Lage Landen?

Tijdens de eindeloos voortslappende Belgische kabinetsbesprekingen is zo langzamerhand een baaiertje aan bestuurshervormingsvarianten ter tafel gekomen. Er passeren diverse mogelijkheden de revue, zoals een confederatie van twee (of drie) deelstaten en daarnaast een soort stadsstaat voor de hoofdstad van het land. De Belgische ontwikkelingen staan niet op zichzelf. De eenheidsstaat staat in veel meer landen onder druk. Het is een verschijnsel dat zich op meer plaatsen in Europa voordoet en heeft voorgedaan. Bij de noorderburen is de eenheid is niet zo vanzelfsprekend als lange tijd het geval was. Nee natuurlijk, het zijn nog niet direct “Belgische toestanden”, maar onderhuids is een proces gaande waarin de diverse delen van Nederland een eigen weg zoeken. Historisch gegroeide verschillen spelen hierin een rol, evenals de groeiende economische aantrekkingskracht vanuit omringende landen en gebieden.

Ne3land

Nederland oogde tot voor kort als een superstabiele natie. Toch bestaat er vanouds een spanning tussen het rijke en machtige kustgewest Holland en de overige gewesten, vooral de landgewesten. Deze tegenstelling kwam sterk tot ontwikkeling in de tijd van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, zeventiende en achttiende eeuw. Uit die tijd stamt ook de ondergeschikte positie van het zuiden van het land, waaronder delen van Brabant (waaronder de huidige Nederlandse provincie Noord-Brabant, die als zogeheten generaliteitsland rechtstreeks vanuit Den Haag bestuurd werd). Het gewest was dankzij een succesvolle Contrareformatie overwegend rooms-katholiek gebleven. Pogingen tot calvinisering sorteerden nauwelijks succes. Zelfs de bemanning van politieke functies door protestanten lukte onvoldoende bij gebrek van geschikte kandidaten. Uit nood moest daarom op nogal wat plaatsen teruggevallen worden op de katholiek gebleven lokale adel. Ook het Noorden des lands was een apart geval, al sinds de late zestiende eeuw. Daar heerste de Friese tak van de Oranjes als stadhouders, en deze ‘Friese’ Oranjes bleven er heersen tijdens de twee zogeheten stadhouderloze tijdperken in de zeventiende en achttiende eeuw, toen het patriciaat van de machtige Hollandse steden de Hollandse Oranjes met hun monarchale ambities aan de kant hadden gezet.

Randstad Holland versus de Rest van Nederland

De Franse Tijd bracht een centralistische staatsstructuur naar Franse snit. Toch zijn de mentale en culturele verschillen van weleer tussen de landsdelen tot op heden hun invloed blijven uitoefenen. Sterker nog. De verschillen worden de laatste tijd juist weer groter. Dit onder invloed van recente geo-economische ontwikkelingen. Het Noorden richt zich in zijn

succesvolle economische ontwikkeling op Noord-Duitsland, met name Bremen en Hamburg, en op Skandinavië. Energie (van fossiele brandstoffen (gas) tot en met duurzame energiebronnen en -productie (d.m.v. water) vormt er de motor van de economie. In het zuiden weet Noord- Brabant (“Brabantstad”, de stedenband van Breda tot en met Eindhoven), zijn strategische positie binnen de driehoek Randstad Holland- Vlaamse Ruit - RheinRuhrGebiet met succes uit te buiten. Brabantstad begint Randstad Holland naar de kroon te steken. In 1960 werd nog 60% van het Bruto Binnenlands Product in de Randstad gerealiseerd, in 1997 was dat gezakt tot 47%. De ‘Rest van Nederland’ loopt dus steeds verder in op de Randstad, dit ondanks het feit dat de Randstad onbeschaamd sterk wordt bevoordeeld door de centrale regering in Den Haag. Zo laat ‘Den Haag’ 88% van de gelden uit het Investeringsfonds voor innovatie en Infrastructuur toevloeien naar de Randstad. In de Randstad woont 47% van de Nederlandse bevolking. Nu Dat Investeringsfonds wordt nota bene gevoed door opbrengsten uit de gaswinning die in het Noorden plaatsvindt.

Van provincies naar deelstaten

Zo’n scheve verhouding wekt weerstanden op. Nu beperkt de kritiek uit het Noorden en het Zuiden zich goeddeels tot de vraag of de centrale staat net meer in hun gewesten moet investeren. De volgende vraag kan zijn of de gewesten zelf niet over het geld en de bestuurlijke bevoegdheden de moeten beschikken. Nu wordt die vraag nog niet gehoord. Dat houdt verband met het feit dat de status van de provincie uitgesproken laag is. Veel burgers weten weinig tot niets over waar het bestuur van hun provincie zich mee bezighoudt. Dat zou wel eens kunnen veranderen wanneer er grotere provincies gemaakt gaan worden. Die discussie is op dit moment in Nederland in volle gang. Alleen al om geld te besparen (het blijven tenslotte Hollanders) willen de Haagse regeerders de provincies samenvoegen en hun aantal te beperken. Er doen op dit moment allerhande ideeën en initiatieven de ronde voor nieuwe indelingen. En dat terwijl de zaak toch eenvoudig is. Vraag de gemiddelde Nederlander hoe zijn land in elkaar zit dan zal hij op een indeling in drieën komen: Randstad Holland, het Noorden en het Zuiden. Als dat in de toekomst de structuur van het middenbestuur wordt, dan worden dat eenheden op een schaal die vraagt om de bevoegdheden en eigen financiële middelen van een deelstaat.

Be3Ne3Lux1

Qua inwonertal en oppervlakte zijn dergelijke deelstaten vergelijkbaar met de Belgische gewesten Vlaanderen en Wallonië. Naar aanleiding daarvan kan het idee postvatten een Belgische confederatie in de maak uit te breiden naar het noorden, en niet alleen naar Nederland maar naar de hele Benelux. De Benelux-samenwerking in het IMF-bestuur zou het startschot kunnen worden in deze richting. En vergeet dit niet. Binnen de Lage Landen mag het merk Benelux dan een lage status hebben, op Europees niveau is de Benelux veel hoger in aanzien, hoger dan de drie afzonderlijke landen. Hetzelfde geldt potentieel op mondiaal niveau. De beoogde IMF-samenwerking is een teken in deze richting.

Jan Dirk Dorrepaal (Zevenhuizen/ Nederland - ruimtelijk organisatiekundig adviseur) en Steven van Schuppen (Den Haag/ Nederland - cultuurhistoricus, auteur van o.m. *Onland en Geestgrond. Het mentale landschap in de ruimtelijke orde van de Lage landen*. Amsterdam 2007)